Polisen

INFORMATION

Diarienr (åberopas)

Datum 2026-11-13

Nationellt Forensiskt Centrum

Tekniska kvalifikationsgrunder för grovt/synnerligen grovt vapenbrott

I 18 kap. 2§ första stycket vapenlagen anges i fem olika punkter kvalifikations-grunder för när ett vapeninnehav kan anses utgöra ett grovt vapenbrott/synnerligen grovt vapenbrott. Till stöd för tolkningen av dessa finns lagkommentaren ”Vapenlagen - en kommentar” (Landgren & Åberg/Nordsteds Juridik), förarbeten samt praxis. Lagkommentaren finns i digital form som uppdateras löpande och utgör såvitt NFC känner till det stöddokument som är mest utförligt gällande tillämpning av vapenlagen.

Enligt lagkommentaren förekommer resonemang och kriterier som baserar sig på vapnets tekniska egenskaper i följande avsnitt:

- Andra punkten gällande om vapnet är av ”särskilt farlig beskaffenhet”.

- Fjärde punkten gällande om vapnet har innehafts ”i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning”.

I 18 kap. 2§ tredje stycket vapenlagen specificeras ytterligare omständigheter gällande enhandsvapen (pistol och revolver):

”*Vid bedömningen enligt första och andra styckena ska ett enhandsvapen anses vara av särskilt farlig beskaffenhet, om det är kraftfullt eller har en särskilt farlig konstruktion eller utformning”.*

För att kvalifikationsgrunderna skall kunna tillämpas på ett enhetligt sätt i rättssystemet krävs stöd till rättsväsendet. De tekniska egenskaper och omständigheter som kan läggas till grund vid bedömningen kring grovt vapenbrott måste framgå i redovisningen av den tekniska undersökningen av skjutvapen. För att sådan rapportering skall bli enhetlig krävs ett gemensamt förhållningssätt till de olika egenskaperna inom den kriminaltekniska verksamheten.

Detta dokument syftar till att beskriva de ställningstaganden som NFC gör samt vilka resonemang eller grunder sådana baseras på.

1. Vapen av särskilt farlig beskaffenhet (andra punkten)

1.1 Eldkraft

Ett vapens eldkraft påverkas av följande egenskaper:

- Patronkapacitet (oftast lika med magasinskapacitet)
- Utskjutna projektilers anslagsenergi
- Eldhastighet
- Projektilernas typ

Värderade var för sig ger patronkapacitet, anslagsenergi, kultyp och eldhastighet väsentliga insikter i ett vapens sammantagna förmåga att orsaka skada men det ger inte hela bilden.

För att få jämförbarhet mellan eldkraften hos vapen av olika typ, i olika kalibrar och med olika patronkapacitet måste dessa olika egenskaper på något sätt vägas samman. I dagsläget finns ingen teknisk modell för sådan sammanvägning och det är svårt att se hur en sådan skulle utformas som samtidigt är enkel att tillämpa och inte för den skull tar över rättssystemets roll och möjlighet att göra nyanserade bedömningar som tar in alla omständigheter, tekniska som andra. Avsaknaden av en teknisk sammanvägningsmodell för vapens eldkraft synes heller inte ha utgjort ett hinder för domstolarna att göra en nyanserad bedömning av vapens eldkraft tidigare.

De olika egenskaper som tillsammans utgör ett vapens eldkraft bedöms därför var för sig och i förhållande till något slags normal- eller tröskelvärde, det vill säga om respektive egenskap är högre eller lägre än normalfallet.

1.1.1 Patronkapacitet

Avgörs av hur många patroner som ryms i vapnet eller hur många patroner som kan avfyras utan omladdning. För revolvrar utgör detta antalet patronlägen (kamrar) i trumman, för pistoler och gevär utgör det antalet patroner i magasinet. För bandmatade vapen (militära kulsprutor) är patronkapaciteten i praktiken obegränsad då man kan länka samman snart sagt hur långa patronband som helst.

Faktisk och potentiell patronkapacitet
Patronkapaciteten grundas främst på magasinskapaciteten hos det magasin som följer ett vapen som tagits i beslag. I andra hand, exempelvis om vapnet saknar magasin, grundas patronkapaciteten på storleken på ett standardmagasin till aktuell vapen-modell. Enligt NFC:s uppfattning ska bedömningen om huruvida patronkapaciteten är hög eller låg utgå från hur många patroner som kan avfyras utan att vapnet behöver laddas om.
Hög patronkapacitet

Enligt NFC:s uppfattning bör vapen med en patronkapacitet på 20 patroner eller mer anses ha hög patronkapacitet. Till dessa hör till exempel kulsprutepistoler och pistoler med extra stora magasin

Låg patronkapacitet
Enligt NFC:s uppfattning bör ett vapens patronkapacitet ses som låg när vapnet inte är avsett för användande av magasin och endast kan laddas med en patron innan det måste laddas om med en ny patron. Till dessa hör till exempel pistoler av enkel-skottsmodell.

1.1.2 Anslagsenergi

Projektilens rörelseenergi är en funktion av dess massa och dess hastighet. Enheten för energi är Joule (J). Att genom försök utröna den faktiska anslagsenergi som genereras av en viss kombination av vapen och ammunition är tidskrävande och kan av resursskäl inte utföras regelmässigt i varje utredning.Vid beslag av fabrikstillverkade vapen och patroner torde den generella anslagsenergin för aktuell kaliber vara tillräcklig.

Den faktiska anslagsenergin behöver dock klarläggas genom försök vid vissa omständigheter såsom exempelvis vapen som konverterats för skjutning med skarp ammunition, egentillverkade skjutvapen eller om man vid provskjutning upplever att vapnet och/eller ammunitionen avviker från förväntat resultat.

1.1.3 Eldhastighet

Begreppet eldhastighet är något svårhanterat då det kan ses på olika sätt och påverkas av flera olika faktorer. Sammantaget får eldhastigheten störst inverkan när ett vapen har tekniska fel eller funktionsstörningar som gör att eldhastigheten blir påtagligt lägre än vad som är normalt för aktuellt vapen, se även 1.2.1.

Teoretisk eldhastighet
Detta är den maximala eldhastighet som ett vapen teoretiskt sett kan avge. För helautomatiska vapen ligger denna eldhastighet mellan cirka 400 och cirka 1400 skott/minut.

Praktisk eldhastighet
Detta är den eldhastighet som kan uppnås i praktiken. Denna påverkas bland annat av skyttens förmåga till snabb och välriktad eld samt till snabba omladdningar. Den beror även på vapnets patronkapacitet (litet magasin kräver fler omladdningar) samt i viss mån även på risken för att vapnet överhettas (vilket dock är mest relevant för ihållande eldgivning med helautomatiska vapen). Därmed blir den praktiska eldhastigheten i skott per minut avsevärt lägre än den teoretiska. Eftersom skyttens förmåga i det enskilda fallet oftast kommer att vara svår att värdera blir den praktiska eldhastigheten svår att väga in.

Eftersom vapnets patronkapacitet redan är en faktor som självständigt vägs in i bedömningen av ett vapens eldkraft kan patronkapaciteten inte tas in även i begreppet eldhastighet utan att dubbelvärderas på ett otillbörligt sätt.

Generalisering - Låg, normal, hög eller mycket hög eldhastighet
Ett vapens eldhastighet indelas i kategorierna låg, normal, hög och mycket hög. Denna kategorisering, som baseras på vapentyp och mekanism. Genom denna kategorisering och de exempel som anges kan eldhastigheten för olika typer av vapen och mekanismer jämföras inbördes. Om ett enskilt vapen har egenskaper som ger negativ inverkan på vapnets praktiska eldhastighet så påverkar detta inte kategoriseringen av vapnets eldhastighet utan behandlas/anges istället som en förmildrande omständighet, se 1.2.2.

Låg eldhastighet
Enkelskottsvapen och brytvapen såsom exempelvis salongsgevär, hagel- och kulgevär med brytmekanism och grytpistoler har generellt *låg eldhastighet* genom att avfyrad patronhylsa måste avlägsnas och för hand ersättas med en ny patron. Även vapen med funktionsstörningar som medför behov av manuell omladdning eller motsvarande fördröjande åtgärd för varje nytt skott har generellt låg eldhastighet.

Normal eldhastighet
Variationerna i praktisk eldhastighet hos manuellt omladdade vapen (t ex kulgevär och hagelgevär) kan vara stora beroende på patronkapacitet, typ av magasin samt vapnets konstruktion. Manuellt omladdade vapen med magasin, exempelvis kul- och hagelgevär med cylinder-, pump- eller bygelrepeterande mekanism samt rakrepeterande kulgevär, har generellt *normal eldhastighet,* då de inte kräver att ny patron hanteras för hand inför nytt skott.

Hög eldhastighet
Halvautomatiska pistoler, kulgevär och hagelgevär har generellt *hög eldhastighet* då skyttens enda manuella åtgärd inför nytt skott är att släppa fram avtryckaren och sedan avfyra på nytt. Med tanke på att halvautomatisk funktion är dominerande för pistoler och även vanligt förekommande för gevär av olika slag, så bör dock eldhastigheten inte enskilt kvalificera sådana vapen för grovt vapenbrott.

Mycket hög eldhastighet
Helautomatiska vapen såsom helautomatiska pistoler, kulsprutepistoler, automatkarbiner, kulsprutegevär och kulsprutor har *mycket hög eldhastighet,* så hög att det saknar praktisk betydelse om vapnet har en teoretisk eldhastighet av 400 eller 700 skott/minut. Möjligen kan ett vapens faktiska eldhastighet vara en faktor i ett sammanhang där det är av vikt att jämföra olika typer av helautomatiska vapen.

1.1.4 Projektilernas typ

Gäller patroner som anträffas i vapen eller i magasin funna i anslutning till anträffat vapen. Redovisas regelmässigt även för undersökta patroner då sammanhang med vapen inte alltid är känt vid undersökningen.

Projektilens typ, d v s kulans utformning och konstruktion, påverkar vilken skadeverkan kulan ger vid träff, vilket i sin tur påverkar bedömningen av vapnets farlighet. Det bör understrykas att snart sagt alla kulor som skjuts ut med en krutladdning, oavsett utformning och konstruktion, har potential att orsaka livshotande skador om kulan träffar vitala organ. Vissa kultyper har dock en större skadepotential jämfört med andra.

Följande jämförelser är generaliserande, det vill säga att de inte tar hänsyn till specifika egenskaper hos kulor i ett enskilt fall, utan till egenskaper hos kultypen generellt.

Expanderande kulor

Hålspets- eller blyspetskulor är avsedda att expandera vid träff. Genom expansionen får kulan en större tvärsnittsarea och därigenom en snabbare energiavlämning. Snabbare energiavlämning ger i sig större sårskador, varför en sådan kula vid användande mot oskyddade personer (s.k. mjuka mål) kan anses ha större farlighet än exempelvis en solid blykula eller en civil helmantelkula med motsvarande kaliber, hastighet och vikt.

Helmantlande kulor

Helmantelkulor har ett metallhölje som omsluter kulans framdel och den mjuka blykärnan. Sådana kulor har generellt en högre penetrationsförmåga jämfört med hål- och blyspetskulor samt homogena blykulor. I jämförelse med expanderande kulor har helmantelkulor generellt sämre/långsammare energiavlämning med mindre sårskador som följd medan penetrationsdjupet blir större.

Hos helmantelkulor i civil ammunition är mantelmaterialet vanligtvis en mässingslegering kallad tombak, vilken är förhållandevis mjuk. Manteln är dock stark nog för att hålla samman kulan vid träff i mjuka mål såsom mänsklig vävnad.

Hos helmantelkulor i militär ammunition är det vanligt med hårdare mantelmaterial som stål, vilket ger väsentligt högre penetrationsförmåga. Hos militär ammunition är det dessutom inte ovanligt att en del av kulans kärna består av ett hårdare material, en s.k. ”penetrator”, vanligen av stål eller något slags metallkarbid. Syftet med en sådan ”penetrator” är att ge bättre penetrationsförmåga i s.k. hårda mål, såsom exempelvis personer med hjälm/skyddsväst och lättare bepansrade fordon. Detsamma gäller civil ammunition med motsvarande egenskaper.

Relativ farlighet beroende på projektiltyp

Vid en jämförelse av projektilers farlighet bör man utgå från någon slags normprojektil. Den vanligast förekommande kultypen i ammunition i polisiära beslag/kriminella sammanhang är civil helmantelkula. Detta gör den relevant som normprojektil.

Under samma förutsättningar (kaliber, vikt och hastighet) är expanderande kulor samt kulor med hårdare material i mantel och/eller kärna (s.k. militär helmantelkula) att anse som farligare än solida blykulor och civila helmantelkulor.

Observera dock att en kultyp som vid inbördes jämförelse ses som mindre farlig än en annan kultyp för den skull inte är ofarlig. Alla vapen som driver ut en projektil med en krutladdning har potential att orsaka allvarliga eller livshotande skador om livsviktiga organ eller blodkärl träffas.

1.2 Kraftfulla enhandsvapen

Enligt 18 kap. 2§, tredje stycket ska ett enhandsvapen, generellt i form av pistol eller revolver, anses vara av särskilt farlig beskaffenhet, ”om det är *kraftfullt* eller har en särskilt farlig konstruktion eller utformning”. Begreppet ”kraftfullt” tar sikte på vapnets eldkraft. Vid bedömningen av om ett enhandsvapen är ”kraftfullt” tillmäts anslagsenergin stor vikt. Ett enhandsvapen bör, med hänsyn enbart till anslagsenergin, anses vara ”kraftfullt” och därmed av särskilt farlig beskaffenhet om det är avsett för patroner av patrontypen 9 mm Parabellum eller patroner med motsvarande eller högre anslagsenergi såsom exempelvis 7,62 mm Tokarev.

1.2.1 Anslagsenergi för 9 mm Parabellum - utförda försök

Normering av anslagsenergin för 9 mm Parabellum baseras på provskjutning av totalt 48 olika patroner i denna kaliber av olika märken och typer, hämtade ur NFC:s referenssamling. Varje patrontyp provsköts med fem skott, kulhastigheten mättes 2 meter framför pipmynningen[1] och den genomsnittliga anslagsenergin beräknades baserat på dessa värden samt på förpackningen angiven kulvikt. Där viktangivelse saknades på förpackningen vägdes en kula och massan i gram noterades med en decimals noggrannhet. Extremvärdena, d.v.s. patrontyperna med det högsta respektive lägsta värdet för genererad anslagsenergi togs ej med i fortsatta beräkningar och jämförelser. Vid provskjutningarna påvisades ett spann på mellan 283 och 586 Joule i anslagsenergi för de utskjutna kulorna.

[1] Mätning av kulhastighet på olika avstånd under 4 m från pipmynningen ger så små variationer att det generellt saknar praktisk betydelse. För försöken bedömdes avståndet 2 m vara lämpligt av praktiska skäl.

Tabell A: Anslagsenergier för ett urval av vanligt förekommande pistol och revolverkalibrar.

Kaliber beteckning	**Medianvärde anslagsenergi[2] (Joule)**
9 mm Parabellum	476
7,62 mm Tokarev	675
.357 Magnum	744
.40 Smith & Wesson	569
10 mm AUTO	846
.44 Remington Magnum	1316
.45 ACP	548

1.3 Vapen av särskilt farlig konstruktion eller utformning.

Vapen som är små och lätta att dölja kan enklare medföras till platser där vapen med högre eldkraft skulle avslöjas. Därför kan små vapen i vissa situationer åstadkomma större skada än ett större vapen med större eldkraft. Därmed kan ett vapen med begränsad storlek kvalificera för grovt vapenbrott även om dess eldkraft inte gör det till ett vapen av särskilt farlig beskaffenhet. Skjutvapen med utformning som avviker från konventionella skjutvapen kan medföras utan att väcka uppmärksamhet.

1.3.1. Enhandsvapen som på grund av sin utformning är särskilt lätta att dölja

Med detta avses ”pistoler och revolvrar vars faktiska storlek är väsentligt mindre än typiska vapen av samma generella typ”[3]. Med andra ord jämförs pistoler med andra pistoler och revolvrar med andra revolvrar (oberoende av kaliber).

Mätbart värde för ”döljbarhet”
För att avgöra vad som utgör ett vapen som är ”särskilt lätt att dölja” krävs någon slags jämförelse med ett vapen som man inte anser vara särskilt litet. För att medge en enhetlig tillämpning krävs ett representativt och mätbart värde på ett vapens ”döljbarhet”. Längd och höjd har uppenbar inverkan på detta medan tjockleken varierar så lite att den inte kan ses ha väsentlig inverkan på möjligheterna att dölja ett vapen. För enhandsvapen bedöms även vikten ha försumbar inverkan på möjligheterna att dölja sådana. Ett vapens vikt är dessutom en funktion av vapnets storlek, varför vikten ändå ingår om än indirekt.

Gränsdragning för ”litet enhandsvapen” – relevanta vapen att relatera till
Glock 43X är en pistol av mindre modell som idag används av svensk polis vid dolt bärande varför det är rimligt att detta vapen tas med i värderingen av vad som utgör vapen som är särskilt lätta att dölja. En gräns för när ett vapen är så

[2] Referensdata från NFC kaliberlista samt resultat från NFC jämförande skjutförsök (2020).
[3] Prop. 2019/20:200, avsnitt. 10.2, sista stycket.

litet att det kan anses lätt att dölja bör rimligen dras så att ett sådant vapen, specifikt utformat för dolt bärande, hamnar under gränsen.

Som ytterligare exempel kan nämnas Glock modell G26 och G36 vilka är varianter av Glock G17 (9 mm Parabellum) resp. Glock G21 (.45 ACP) vilka minskats i storlek specifikt för att bli lämpade för dolt bärande, s.k. ”sub-compact” och ”concealed carry”. Walther PPS, SigSauer P365, HK SFP9 SK är ”sub-compact”-pistoler som ingått i en förstudie inför upphandling av ny tjänstepistol för svensk polis.

Gränsen för ett vapen som är ”litet och lätt att dölja” har därför satts vid när summan av vapnets längd och höjd är maximalt 30 cm. I tabell B finns mått för ett antal vapen som bedömts relevanta och som tagits i beaktande. Med vald gränsdragning hamnar de vapenmodeller för dolt bärande som nämnts i det föregående under gränsen. Därmed kan den valda gränsen på L+H ≤ 30 cm rimligen anses ha god logisk och praktisk förankring.

Tabell B: Vapens storlek

Vapen	***Längd (cm)***	***Höjd (cm)***	***L+H***
Walther PP	17,0	10,9	27,9
SIG Sauer P225	18,0	13,1	31,1
SIG Sauer P226	19,6	13,9	33,5
SIG Sauer P228	18,0	13,6	31,6
SIG Sauer P229	18,0	13,6	31,6
Glock 17 *	20,4	13,9	34,3
Glock 19 **	18,7	12,8	31,5
Glock 26 ***	16,5	10,6	27,1
Glock 43 ***	15,9	10,8	26,7
Glock 43X ***	16,5	12,8	29,3
Glock 36 ***	17,7	12,0	29,7
Walther PPQ M2 L *	20,6	13,5	34,1
Walther PPQ M2 C **	18,0	13,5	31,5
Walther PPS ***	16,1	11,2	27,2
SIG Sauer P320 F *	20,8	14,0	34,8
SIG Sauer P320 XComp **	17,8	13,4	31,2
SIG Sauer P365 ***	14,8	10,9	25,7
HK SFP9 L *	21,0	13,7	34,7
HK SFP9 OR **	18,6	13,7	32,3
HK SFP9 SK ***	16,8	11,6	28,4
Zastava M70, 7,65 mm B	16,5	11,5	28,0
Zoraki 917, 9 mm PA	20,1	13,5	33,6
Zoraki 906, 9 mm PA	14,3	10,5	24,8

* ”Fullsize”
** ”Compact
*** ”Sub-compact

Mätning av längd och höjd

Längd = Sträckan mellan vapnets främsta och bakersta del, mätt parallellt med pipans kärnlinje.

Höjd = Sträckan mellan vapnets översta och nedersta del, mätt i rät vinkel till pipans kärnlinje.

Bild 1: Exempel, mätning av vapens längd och höjd – pistol med magasin

Vapen med monterade tillbehör som påverkar storleken.
Mätning utförs först i beslagtaget skick. I de fall vapnet har monterade tillbehör som ökar längd eller höjd (och som inte är fastsvetsade/lödda/ limmade motsv.) såsom exempelvis stora magasin, ljuddämpare, vapen-lampor, rödpunktssikten, axelstöd etc. demonteras dessa varefter ny mätning görs. Båda värdena presenteras. Observera att för vapen som inkommer med tillhörande standardmagasin behöver mätning utan magasin ej utföras.

1.3.2 Vapen som har utformats så att de inte ser ut som vapen

Avser skjutvapen som utseendemässigt ser ut som något annat, eller i varje fall inte som skjutvapen normalt sett ser ut. Exempel på detta är t.ex. pennpistoler, s.k. skjutkäppar och olika former av rörvapen (ofta benämnt som ”slam fire guns”)

1.3.3 Andra omständigheter som gör vapen särskilt farliga

Vapen som utrustats med ljusförstärkare eller ljuddämpare eller vapen som manipulerats på visst sätt kan anses vara särskilt farliga (konventionella öppna riktmedel, kikarsikten, rödpunktssikten etc. är ”normalt” och saknar påverkan i sammanhanget).

1.3.3.1 Ljusförstärkare (även kallade bildförstärkare)

Innefattar både riktmedel som förstärker tillgängligt ljus, såväl synligt ljus (s.k. passiva ljus- eller bildförstärkare) som infraröd strålning (s.k. termiska sikten) och sådana där en infraröd ljusskälla krävs för belysning av målet (aktiva ljus- eller bildförstärkare).

1.3.3.2 Laserriktmedel

Ljusförstärkare monterade på vapnet förekommer, såvitt NFC känner till, idag inte på enhandsvapen, däremot förekommer laserriktmedel såväl med synligt ljus som med IR (för användande med ljusförstärkare burna på huvudet). Laserriktmedel får inte användas vid jakt (undantaget eftersök)[4] och såvitt känt används inte laserriktmedel i organiserat tävlingsskytte. Det är tillåtet att använda laserriktmedel inom praktiskt/dynamiskt skytte (IPSC) men används iytterst begränsad omfattning.

1.3.3.3 Ljuddämpare

Utöver vapen som är försedda med ljuddämpare[5] så bör det även redovisas när vapen är försedda med gängad pipmynning. Visserligen kan sådana gängor i vissa fall vara avsedda för montering av pipvikter, kompensatorer eller flamdämpare etc., men de kan även tyda på att vapnet är avsett att användas med ljuddämpare.

1.3.3.4 Manipulering på visst sätt

Som exempel ges avlägsnande av axelstöd eller kortande av pipan vilket minskar vapnets storlek och gör vapnet lättare att dölja. Hagelgevär där pipa och/eller kolv kapats av är exempel på sådan manipulering men resonemanget kan appliceras på alla typer av vapen. Rimligen kan även gevär som försetts med infällbart axelstöd anses vara sådan manipulering. I möjligaste mån bör såväl befintlig som (bedömd) ursprunglig längd redovisas.

[4] Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om vapen, vapentillbehör och ammunition för jakt (NFS 2023:8), 7 kap. 2§.
[5] NFC:s definition av en ljuddämpare: ”En ljuddämpare för skjutvapen är en anordning som är avsedd att monteras på skjutvapen och som vid skjutning minskar vapnets mynningsknall genom att minska de utströmmande gasernas hastighet.”

1.3.4 Dålig precision kvalificerar INTE vapen som särskilt farliga

Att avlägsna riktmedel ger minskad möjlighet till precision och därmed ökad risk för att tredje man träffas oavsiktligt har tidigare ansetts kunna utgöra en sådan manipulering. I förarbetena till den ändring av vapenlagen som trädde i kraft den 1 december 2020 ansågs det dock vara motsägelsefullt att dålig precision skulle göra ett vapen särskilt farligt. Dålig precision, antingen genom avlägsnande/avsaknad av riktmedel eller av annat skäl, utgör därför inte sådan manipulation som kvalificerar ett vapen som särskilt farligt. Dålig precision bör dock inte för den skull ses som en förmildrande omständighet.

1.3.5 Vapen som regelmässigt bör ses som särskilt farliga

1.3.5.1 Vapen av militär karaktär

Automatgevär

I svensk militär vapenterminologi beskriver begreppet ”automatgevär” halv-automatiska militära gevär. Det som i lagkommentaren avses med begreppet ”automatgevär” är i praktiken helautomatiska militära automatkarbiner såsom Automatkarbin (Ak) 4, Ak5, M16/M4, AK47 Kalashnikov m.fl.

Kulspruta

Begreppet omfattar både burna och lavettmonterade band- och magasinsmatade helautomatiska vapen avsedda för eldunderstöd genom helautomatisk eldgivning såsom t.ex. kulspruta (Ksp) m/58, Ksp m/90, kulsprutegevär (Kg) m/37 m.fl.

Kulsprutepistol och andra helautomatiska vapen

Begreppet kulsprutepistol avser generellt vapen i pistolkaliber med förmåga till helautomatisk eldgivning och som är avsedda att avfyras med stöd mot axeln.

Andra helautomatiska vapen kan exempelvis vara pistoler som genom sin grundkonstruktion eller genom modifiering har förmåga till helautomatisk eldgivning.

Pansarskott

Begreppet omfattar inte bara ”engångsvapen” som t ex Pansarskott m/86/AT4, RPG 18 m.fl. utan även andra pansarvärnsvapen som avfyras från axeln, så som raket- och granatgevär, t ex RPG 7, Grg m/48 m.fl.

Grovkalibriga gevär avsedda för militärt prickskytte

Grov kaliber

Begreppet ”grovkalibriga gevär avsedda för militärt prickskytte” är inte närmare definierat. Gränsen för begreppet ”grovkalibriga gevär” sätts därför ”över” de i militära prickskyttesammanhang vanligt förekommande kalibrarna 7,62x51 mm (7,62 NATO) samt 7,62x54 mm R (främst avseende anslagsenergi). Detta placerar exempelvis kalibrarna .300 Winchester Magnum samt .338 Lapua Magnum i kategorin ”grovkalibriga”, vilket ger logik till

gränsdragningen då dessa är relativt vanligt förekommande i militära prickskyttevapen. Kaliber .300 Winchester Magnum har visserligen samma kuldiameter som 7,62 NATO, men den genererar anslagsenergier på 100 meter som är cirka 25 % högre än 7,62 NATO. .338 Lapua Magnum ger anslagsenergi på 100 meter som är cirka 80 % högre än 7,62 NATO.

Gevär avsett för militärt prickskytte
Kriterier för när ett vapen skall vara anses vara ”avsett för militärt prickskytte” saknas idag. Några exempel på gevär avsedda för militärt prick-skytte är sovjetiska/ryska Dragunov (SVD), svenska försvarets Psg 90, jugoslaviska Zastava M76 och tyska Heckler & Koch PSG 1. Inget av dessa vapen är dock grovkalibrigt.

Definition av begreppet får lämpligen utvecklas genom bedömning av praktiska exempel.

Eldkastare
Militära eldkastare är anordningar avsedda att slunga iväg en förtjockad brännbar vätska som sedan antänds. Eldkastare omfattas av VL 1 kap. 3§a – anordningar som till verkan och ändamål är jämförliga med skjutvapen[6].

1.3.5.2 Halvautomatiska gevär

Innefattar alla halvautomatiska gevär oavsett kaliber.

1.3.5.3 Halvautomatiska versioner av kulsprutepistoler med hög patronkapacitet

Halvautomatiska versioner av kulsprutepistoler använder generellt samma magasin som de helautomatiska förebilderna. Eftersom patronkapaciteten beror på magasinet och inte på vapnet blir slutsatsen att alla halvautomatiska versioner av kulsprutepistoler bör inbegripas. Detta ger logik i tillämpningen i de fall där ett sådant vapen anträffas utan magasin.

2. Vapen som innehas i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning (fjärde punkten)

2.1 Vapen utan lagligt användningsområde

Enligt förarbetena till den vapenlagsändring som trädde i kraft 1 december 2020 exemplifieras sådan miljö bl.a. av förekomst av vapen som helt saknar lagligt användningsområde.

[6] Göta hovrätts dom 2015-11-02 i mål nr B 715-15

Nedan följer en listning av exempel på vapen som saknar lagligt användningsområde:

- Avkapade hagelgevär
- Start- och tårgasvapen modifierade för utskjutande av projektiler
- Pennpistoler
- S.k. rörvapen eller ”slam-fire guns”
- Tårgasvapen i originalutförande[7]
- Egentillverkade 3D-utskrivna skjutvapen
- Egentillverkade vapen
- Förfalskade skjutvapen[8] (“illicitly fabricated counterfeits”)
- Helautomatiska enhandsvapen (pistoler/revolvrar)
- Vapen försedda med flerskottsanordningar

2.2 Avlägsnad märkning, avsaknad av föreskrivna märkningar och/eller förfalskade märkningar

Ytterligare en egenskap som kan tyda på sådan miljö är avlägsnade tillverkningsnummer och märkningar som visar import- eller ursprungsland. Avlägsnande av sådan märkning försvårar eller förhindrar spårning av vapnets ursprung eller försörjningsväg fram till beslagstillfället. Detta kan ses som en indikation på att vapnet förekommit i en sådan miljö där det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller att det förelegat en konkret risk för brottslig användning.

Att ett vapen saknar föreskriven märkning kan många gånger antas vara i avsikt att undvika/förhindra/försvåra spårning. I en sådan situation kan avsaknaden av föreskriven märkning vara en indikation på att vapnet förekommit i en sådan miljö där det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller att det förelegat en konkret risk för brottslig användning[9].

Även falska märkningar på ett vapen kan ses som en indikation på att vapnet förekommit i en sådan miljö där det typiskt sett kan befaras komma till

[7] Tårgasvapen är avsedda för självskydd, vilket med dagens praxis inte är ett godtagbart ändamål för Polismyndigheten att meddela tillstånd för vapeninnehav. Därmed saknas lagligt användningsområde för sådana föremål.
[8] Förfalskade skjutvapen är skjutvapen som generellt är industriellt/fackmannamässigt tillverkade som utseendemässiga kopior av välkända vapenmodeller. Dessa vapen har i många fall ett okänt ursprung och är ofta försedda med falska märkningar och tillverkningsnummer som inte är unika. Tillverkning av sådana vapen sker inte öppet och försäljning av denna typ av vapen sker såvitt NFC känner till inte heller via sedvanliga öppna försäljningskanaler. Dessa omständigheter kan ses som en indikation att vapnen är avsedda att innehas i en sådan miljö att de typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning.
[9] SOU 2024:31 s. 965.

brottslig användning, eller att det förelegat en konkret risk för brottslig användning.

Utöver detta är avlägsnande, förfalskning och ändring av viss typ av märkning olagligt enligt vapenlagens 18 kap. 3§ (”vapenmärkningsbrott”).

3 Förmildrande omständigheter

Funktionsstörningar, tekniska fel eller andra omständigheter som påverkar vapnets eldkraft, tillförlitlighet etc, är omständigheter som talar i förmildrande riktning vid bedömning gällade grovt vapenbrott. Generella exempel är vapen som i inkommet skick inte kan avfyras alls**,** halvautomatiska vapen där tekniska fel eller andra omständigheter gör att vapnet måste laddas om manuellt för varje skott (och därigenom påtagligt minskar eldhastigheten) eller vapen med kärvande magasin som påtagligt ökar omladdningstiden vid magasinsbyte jämfört vad som är normalt för aktuell vapentyp. Även låg patronkapacitet är en sådan omständighet.

Sådana förmildrande omständigheter måste tydligt framgå i redovisningen av en vapenundersökning.

4 Synnerligen grovt vapenbrott

Det som från 1 december 2020 definierar ett synnerligen grovt vapenbrott är antalet vapen som förekommer i ett gemensamt sammanhang; antingen ”flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet” ELLER ”ett stort antal vapen” (underförstått vapen som inte är av särskilt farlig beskaffenhet men som på andra grunder kvalificerar för grovt vapenbrott).

Hur många vapen som utgör ”flera” eller ”ett stort antal” är inte specificerat. Av vapenlagskommentaren framgår att vad som utgör ”ett stort antal vapen” kan variera beroende på vilken typ av vapen frågan gäller och vapentypens farlighet. Samma sak gäller för vad som utgör ”flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet”.

4.1 Flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet

Enligt prop 2019/20:200 är det inte uteslutet att uttrycket ”flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet” kan utgöras av så lite som två vapen.

4.2 Ett stort antal/flera vapen kan börja vid två vapen

Bedömningen av grovt/synnerligen grovt vapenbrott sker med hänsyn tagen till alla i sammanhanget relevanta omständigheter. Det är dock varken möjligt eller rimligt att vid den tekniska vapenundersökningen ha kännedom om alla sådana omständigheter i ärendet, eller deras inverkan. Därmed går det inte att i det

skedet veta om ett vapen som undersöks slutligen kommer att kvalificera för grovt brott/som särskilt farligt. Det avgörandet vilar hos domstolarna.

När två eller flera vapen, som vardera uppfyller en eller flera av de tekniska kvalifikationsgrunderna för grovt vapenbrott eller för vapen av särskilt farlig beskaffenhet, förekommer i ett gemensamt sammanhang innebär det att innehavet potentiellt kvalificerar för grovt eller synnerligen grovt vapenbrott.

Denna potential ska påtalas och belysas av redovisningen av den tekniska vapenundersökningen i ärendet.

Versioner
Detta dokument har getts ut i följande versioner:

Gällande

Version 7.0	Gäller från 2026-11-13

Tidigare

Version 1.0	Från 2021-06-15 till 2022-03-21
Version 2.0	Från 2022-03-22 till 2022-03-30
Version 3.0	Från 2022-03-30 till 2022-05-20
Version 4.0	Från 2022-05-20 till 2023-03-14
Version 5.0	Från 2023-03-14 till 2026-06-02
Version 6.0	Från 2026-06-02 till 2026-11-13